

BIJDRAGE
TOT DE KENNIS DER
V I S C H F A U N A
VAN DEN
G O R A M - A R C H I P E L,
DOOR
P. B L E E K E R.

De Goram-archipel bestaat uit drie groepen van eilanden, welke zich ten zuidoosten van het groote eiland Ceram uitstrekken. Deze drie groepen dragen de namen van Ceram-laut-, Goram- en Matabela-eilanden. Zij worden in den regel jaarlijks bezocht door een der nederlandsche oorlogsvaartuigen, aan boord hebbende een ambtenaar van het gouvernement der Molukken ter regeling van de zaken of beslissing der geschillen, onder de bewoners dier eilanden niet zeldzaam. Het is aan deze omstandigheid te danken, dat ik iets kan bijdragen tot de kennis der vischfauna van een' archipel, van welken tot heden toe nog geene enkele vischsoort in de wetenschap is bekend geworden.

De heer Jkhr C. F. Goldman, gouverneur der Moluksche eilanden, is mij ook hierin weder met zijne ge-

wone vriendschappelijke bereidwilligheid van dienst geweest door de belangen der wetenschap ten dezen aan te bevelen bij den heer W. F. C. Van Helsdingen, ambtenaar van zijn gouvernement, vroeger reisgenoot van den heer C. Bosscher op zijne togten naar de Zuidooster- en Zuidwester-eilanden en thans zijn vervanger in die moeilijke betrekking. De heer Van Helsdingen heeft zich met de meeste welwillendheid beijverd, bij zijn jongst verblijf op de Ceramlaut- en Goram-eilanden, daar een aantal vischsoorten bijeen te brengen. Deze soorten zijn mij dezer dagen in uitmuntend goed bewaarden toestand geworden en stellen mij in staat, door hare talrijkheid eene eerste niet onbelangrijke bijdrage te leveren tot de kennis der natuur van die zoo weinig bezochte en niet minder weinig bekende eilanden.

De soorten in de verzameling van den heer Van Helsdingen bevat zijn de hieronder genoemde.

- 1* *Holocentrum binotatum* QG., Nat. Tijdschr. Ned. Ind. XV p. 207.
- 2 " *punctatissimum* CV. *ibid.* IV p. 248.
- 3 " *sammara* CV., *ibid.* III p. 555.
- 4 *Myripristis murdjan* Rüpp., *ibid.* IV p. 109.
- 5 " *parvidens* CV.? *ibid.* II p. 234.
- 6 *Serranus Hoevenii* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXII Perc. p. 36.
- 7 " *lanceolatus* CV., *ibid.* Perc. p. 35.
- 8 " *myriaster* CV., Nat. T. Ned. Ind. VI p. 192.
- 9 *Mesoprion bottonensis* Blkr = *Mesoprion janthinurus* Blkr, *ibid.* II p. 170, VI p. 52.
- 10 " *monostigma* CV., Verh. Bat. Gen. XXII Perc. p. 42.
- 11 " *semicinctus* CV., Nat. T. Ned. Ind. V p. 331.
- 12 *Lethrinus latifrons* Rüpp., *ibid.* II p. 220.
- 13 " *ornatus* CV. = *Lethrinus xanthotaenia* Blkr, *ibid.* II p. 176.
- 14 *Scolopsides cancellatus* CV., Verh. Bat. Gen. XXIII Sciaen. p. 28.

- 15 *Scolopsides lineatus* QG., Nat. T. Ned. Ind. V. p. 73.
- 16 *Diagramma crassispinum* Rüpp., Verh. Bat. Gen. XXIII
Sciaen. p. 26.
- 17 " *lineatum* CV., Nat. T. Ned. Ind. IV p. 112.
- 18 " *radja* Blkr, ibid. V p. 336.
- 19 *Cirrhitichthys oxycephalus* Blkr = *Cirrhitichthys oxycephalus*
Blkr, ibid. VIII p. 408.
- 20* " *oxyrhyngos* Blkr, ibid. XV p. 205.
- 21 *Percis cylindrica* CV., ibid. II p. 235.
- 22 *Grammistes orientalis* Bl. Schn., ibid. IV p. 105.
- 23 *Therapon servus* CV., Verh. Bat. Gen. XXII Perc. p. 49.
- 24 *Cheilodipterus quinquelineatus* CV., Nat. T. Ned. Ind. III
p. 253.
- 25 *Apogon amboinensis* Blkr, ibid. V p. 320.
- 26 " *bandanensis* Blkr, ibid. V. p. 95.
- 27 " *frenatus* Valenc. = *Apogon vittiger* Benn., Act. Soc.
Scient. Ind. Neerl. I Vissch. Amb. p. 25.
- 28 " *Hartzfeldii* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. III p. 254,
VI p. 482.
- 29 " *Hoevenii* Blkr, ibid. VI p. 482.
- 30 " *hypselonotus* Blkr, ibid. VIII p. 309.
- 31 " *moluccensis* Valenc. = *Apogon chrysosoma* Blkr, ibid.
III p. 256.
- 32 " *multitaeniatus* Ehr., Verh. Bat. Gen. XXII Perc. p. 28.
- 33 " *novemfasciatus* CV., Nat. T. Ned. Ind. III p. 113.
- 34 " *orbicularis* K. v. H. ibid. III p. 254, Act. Soc.
Scient. Ind. Neerl. I Vissch. Amb. p. 28.
- 35 *Upeneus oxycephalus* Blkr, Act. Soc. Scient. Ind. Neerl. I.
Vissch. Manad. p. 45.
- 36 " *trifasciatus* CV., Nat. T. Ned. Ind. II p. 237.
- 37 *Upeneoides variegatus* Blkr. Act. Soc. Scient. Ind. Neerl.
II Se Bijdr. Amb. p. 48.
- 38 *Pterois antennata* CV., Nat. T. Ned. Ind. V. p. 72.
- 39 *Scorpaena bandanensis* Blkr = *Scorpaena aplodactylos* Blkr,
ibid. II p. 237, III p. 698.
- 40 *Scorpaenodes polylepis* Blkr = *Scorpaena polylepis* Blkr,
ibid. II p. 173.

- 41 *Platycephalus insidiator* Bl. Schn., Verh. Bat. Gen. XXII
Sclerop. p. 6.
- 42 *Chaetodon auriga* Forsk. Nat. T. Ned. Ind. V p. 164.
- 43 " *dorsalis* Rwdt, ibid. II p. 240.
- 44 " *ephippium* CV., ibid V p. 337, VI p. 325.
- 45 " *princeps* CV., Verh. Bat. Gen. XXIII Chaet. p. 19.
- 46 " *semeion* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. VIII p. 450.
- 47 " *vagabundus* Bl., Verh. Bat. Gen. XXIII Chaet. p. 18.
- 48 " *vittatus* CV. ib. Chaet. p. 18.
- 49 " *virescens* CV. ibid. Chaet. p. 17.
- 50 *Heniochus chrysostomus* Lay Benn. = *Heniochus melanistion*
Blkr, Nat. T. Ned. Ind. VI p. 98.
- 51 *Zanclus cornutus* CV., Verh. Bat. Gen. XXIII Chaet.
p. 22.
- 52 *Holacanthus nox* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. V p. 338.
- 53 " *semicirculatus* CV., ibid. VIII p. 414.
- 54 " *xanthometopon* Blkr, ibid. IV p. 258.
- 55 *Platax Boersii* Blkr, ibid. III p. 158.
- 56 " *vespertilio* Cuv. = *Platax Blochii* CV., Verh. Bat.
Gen. XXIII Chaet. p. 27.
- 57 *Psettus rhombeus* Cuv., ibid. Chaet. p. 29.
- 58 *Caranx Forsteri* CV. ibid. XXIV Makr. p. 57. Nat. T.
Ned. Ind. IV. p. 164.
- 59 *Carangichthys typus* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. III p. 760.
- 60 *Gnathanodon speciosus* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXIV Makr.
p. 72.
- 61 *Gazza equulaeformis* Rüpp., Nat. T. Ned. Ind. IV p. 261.
- 62 *Equula filigera* CV., Verh. Bat. Gen. XXIV Makr. p. 79
Nat. T. Ned. Ind. III p. 165.
- 63 *Amphacanthus marmoratus* QG. = *Amphacanthus scaroides*
Blkr, ibid IV p. 262.
- 64 " *margaritiferus* CV., ibid. XIII p. 334.
- 65 *Acanthurus humeralis* CV., ibid III p. 762.
- 66 " *matoides* CV., Verh. Bat. Gen. XXIII Teuth. p. 12.
- 67 " *strigosus* Benn., Nat. T. Ned. Ind. IV. p. 264.
- 68 " *triostegus* CV., Verh. Bat. Gen. XXIII Teuth. p. 13.
- 69* " *goramensis* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. XV p. 208.

- 70 *Naseus amboinensis* Blkr = *Keris amboinensis* Blkr, *ibid.* III p. 272.
- 71 " *annulatus* Blkr = *Priodon annularis* CV., *ibid.* III p. 558, IX p. 304.
- 72 *Mugil melanochir* K. v. H. *ibid.* III p. 423.
- 73 *Atherina duodecimalis* CV., *ibid.* II p. 485.
- 74 " *lacunosa* Forst., *ibid.* V p. 504.
- 75 *Petroskirtes taeniatus* Blkr = *Petroskirtes paradiseus* Blkr = *Aspidontus taeniatus* Q., *ibid.* VI p. 495.
- 76 " *rhinorhynchos* Blkr, *ibid.* III p. 273.
- 77 " *Temminckii* Blkr, *ibid.* II p. 213.
- 78 *Gunnellichthys pleurotaenia* Blkr, *Act. Soc. Scient. Ind. Neerl.* 10^e Bijdr. *Vissch. Celeb.* p. 10.
- 79 *Callionymus ocellatus* Pall., *Nat. T. Ned. Ind.* VIII p. 422.
- 80* " *goramensis* Blkr, *ibid.* XV p. 214.
- 81 *Salarias quadripinnis* CV. = *Salarias priamensis* Blkr, *Verh. Bat. Gen. XXII Blenn.* p. 19, *Nat. T. Ned. Ind.* IV. p. 268.
- 82 " *Sebae* CV., *Nat. T. Ned. Ind.* X p. 373.
- 83 *Opistognathus solorensis* Blkr, *ibid.* V p. 81.
- 84 *Dinematichthys iluocoeteoides* Blkr, *ibid.* VIII p. 319.
- 85 *Gobius petrophilus* Blkr, *ibid.* IV p. 476.
- 86 " *periophthalmoides* Blkr, *ibid.* I p. 249.
- 87 " *phalaena* CV. *ibid.* II p. 244.
- 88* " *notacanthus* Blkr, *ibid.* XV p. 210.
- 89 " *sphynx* CV., VI p. 103.
- 90 *Gobiodon erythrophaios* Blkr, *ibid.* XI p. 409.
- 91 " *melanosoma* Blkr = *Gobius melanosoma* Blkr, *ibid.* III p. 703.
- 92 " *quinguestrigatus* Blkr = *Gobius quinquestrigatus* CV. *ibid.* V p. 82.
- 93 " *xanthosoma* Blkr = *Gobius xanthosoma* Blkr, *ibid.* III p. 703.
- 94* *Eleotriodes Helsdingenii* Blkr, *ibid.* XV p. 212.
- 95 " *muralis* Blkr = *Eleotris muralis* QG., *ibid.* III p. 276.
- 96 " *sexguttatus* Blkr = *Eleotris sexguttata* CV. *ibid.* I p. 253, *Act. Soc. Scient. Ind. Neerl.* II 6^e Bijdr. *Sumatr.* p. 42.

- 97 *Antennarius moluccensis* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. VIII p. 424.
 98 " *nummifer* Blkr, ibid. VI p. 497.
 99 " *raninus* Cant., ibid. III p. 707, Act. Soc. Scient. Ind. Neerl. 10^e Bijdr. Vischf. Celeb. p. 12.
 100 " *polyphthalmus* Blkr, ibid. III p. 644.
 101 *Amphisile scutata* Cuv., ibid. II p. 245.
 102 *Pseudochromis fuscus* Müll. Trosch., ibid. III p. 708, IX p. 69.
 103 " *tapeinosoma* Blkr, ibid. IV p. 115.
 104 *Pseudoplesiops typus* Blkr, ibid. XV. p. 217.
 105 *Plesiops coeruleolineatus* Rüpp. = *Plesiops melas* Blkr, ibid. IV p. 116.
 106 *Premnas biaculeatus* Blkr, ibid. VI p. 105.
 107 *Amphiprion bifasciatus* CV., ibid. III p. 282.
 108 " *chrysargurus* Richds. (sub nom. *Amph. xanthurus* Blkr (nec CV.)), ibid. III p. 560.
 109 " *pereula* CV., ibid. III p. 287.
 110 " *perideraion* Blkr, ibid. IX p. 437.
 111 *Dascyllus aruanus* CV., II p. 247, VI p. 108.
 112 " *melanurus* Blkr, ibid. VI p. 109.
 113 " *trimaculatus* Rüpp. = *Dascyllus niger* Blkr, Verh. Bat. Gen. XXI, Labr. eten. p. 10.
 114 " *xanthosoma* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. II p. 247.
 115 *Pomacentrus bankanensis* Blkr (sub nom. *Pom. taeniops* CV?) ibid. III p. 729.
 116 " *chrysopeecilus* K. v. II., ibid. III p. 284.
 117 " *moluccensis* Blkr, ibid. IV p. 118.
 118 " *notophthalmus* Blkr, ibid. IV p. 137.
 119 " *pavo* Lac., ibid. III p. 247.
 120 " *punctatus* CV. = *Pomacentrus prosopotaenioides* Blkr = *Pomacentrus cyanospilos* Blkr, ibid. III p. 286, 709.
 121 *Glyphisodon antjerius* K. v. II., ibid. p. 454.
 122 " *coelestinus* CV., Verh. Bat. Gen. XXI Labr. eten. p. 15.
 123 " *Schlegelii* Blkr, Nat. T. Ned. Ind. IV p. 138.
 124 " *unimaculatus* CV, ibid. IV p. 284.
 125 " *uniocellatus* QG., ibid. IV p. 284.

- 126 *Glyphisodon waigiensis* CV., *ibid.* IV p. 484.
 127 *Heliases ternatensis* Blkr, *ibid.* X p. 377.
 128 *Labroides latovittatus* Blkr, *Act. Societ. Scient. Ind. Neerl.*
 II 8^e Bijdr. Amb. p. 73.
 129 " *paradiseus* Blkr, *Nat. T. Ned. Ind.* II p. 219.
 130 *Tautoga melanopterus* CV., *Verh. Bat. Gen. XXII Gladsch.*
 Labr. p. 16, 17.
 131 " *notophthalmus* Blkr, *Act. Soc. Scient. Ind. Neerl.*
 I *Vissch. Manad.* p. 53.
 132 *Cheilio hemichrysos* CV., *Nat. T. Ned. Ind.* II p. 255.
 133 *Julis (Julis) celebicus* Blkr, *ibid.* IX p. 313.
 134 " (") *dorsalis* QG., *ibid.* III p. 564.
 135 " (*Halichoeres*) *balteatus* QG., *ibid.* II p. 253.
 136 " (") *bandanensis* Blkr, *ibid.* II p. 254.
 137 " (") *binotopsis* Blkr, *ibid.* III p. 731.
 138 " (") *casturi* Blkr, *ibid.* III p. 768.
 139 " (") *elegans* K. v. H., *ibid.* III p. 289.
 140 " (") *Harloffii* Blkr, *Verh. Bat. Gen. XXII Gladsch.*
 Labr. p. 22.
 141 " (") *Hoevenii* Blkr, *Nat. T. Ned. Ind.* III p. 250.
 142 " (") *hortulanus* CV., *ibid.* IV p. 486.
 143 " (") *kallosoma* Blkr, *ibid.* III p. 289.
 144 " (") *leparensis* Blkr, *ibid.* III p. 730.
 145 " (") *melanurus* Blkr, *ibid.* III p. 251, V p. 87.
 146 " (") *spilurus* Blkr, *ibid.* II p. 252,
 147 *Novacula julioides* Blkr, *ibid.* II p. 254.
 148 *Cheilinus decacanthus* Blkr, *ibid.* II p. 256.
 149 " *hexataenia* Blkr, *Act. Soc. Scient. Ind. Neerl.* II
 8^e Bijdr. Amb. p. 84.
 150 " *fasciatus* CV. *Verh. Bat. Gen. XXII Gladsch. Labr.*
 p. 31.
 151 *Plotosus anguillaris* Lac. = *Plotosus lineatus* CV., *ib.* XXI.
 Silur. Bat. p. 57, *Prodrom. Ichth. Arch. Ind.*
 152 *Hemiramphus Buffonis* CV. *Nat. T. Ned. Ind.* III p. 711.
 153 " *dispar* CV., *ibid.* VI p. 498.
 154 *Saurus synodus* CV. *ibid.* II p. 257.
 155 *Saurida nebulosa* CV., *ibid.* III p. 292.

- 56 *Fierasfer Brandesii* Blkr = *Oxybeles Brandesii* Blkr, ib.
I p. 276, VII p. 163.
- 157 *Muraena variegata* Richds. ibid. III p. 295, Verh. Bat.
Gen. XXV Mur. p. 47.
- 158 " *Richardsonii* Blkr, ibid. II p. 296, ibid. XXV
Mur. p. 45.
- 159 *Ostracion cornutus* L., Verh. Bat. Gen. XXIV Balist.
Ostr. p. 32.
- 160 *Balistes aculeatus* Blkr, ibid. XXIV Balist. p. 15.
- 161 " *lineatus* Bl. Schn. ib. XXIV p. 14, Nat. T. Ned.
Ind. II p. 260.
- 162 " *praslinus* Lac., Verh. Bat. Gen. XXIV Bal. p. 14.
- 163 " *viridescens* Lac., Nat. T. Ned. Ind. VII p. 375.
- 164 *Monacanthus janthinosoma* Blkr, ibid. VI p. 503.
- 165 " *trichurus* Blkr, ibid. IV p. 125.
- 166 *Anosmius Bennetti* Blkr = *Tropidichthys Bennetti* Blkr,
ibid. VI p. 504.
- 167 *Gastrotokeus biaculeatus* Heck. = *Solegnathus Blochii* Blkr,
Verh. Bat. Gen. XXV Trosk. Vissch. p. 24.

Van de opgesomde 167 soorten, zijn de met een * gemerkte nieuw voor mijn kabinet, en tevens, met uitzondering slechts van *Holocentrum binotatum* QG., nieuw voor de wetenschap, t. w. *Cirrhichthys oxyrhynchos*, *Acanthurus goramensis*, *Gobius notacanthus*, *Eleotriodes Helsingii*, *Callionymus goramensis* en *Pseudoplesiops typus*. De geslachten *Eleotriodes* en *Pseudoplesiops* zijn hieronder voor het eerst beschreven, *Eleotriodes* naar in de wetenschap reeds bekende typen, *Pseudoplesiops* naar eene nieuwe, de eenige mij tot nog toe bekende, soort.

DESCRIPTIONES SPECIERUM DIAGNOSTICAE.

CIRRHITEOIDEI.

Cirritichthys oxyrhynchos Blkr.

Cirritichth. corpore oblongo compresso, altitudine 4 fere in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite valde acuto $3\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine capitis; orbitis lineam rostro-dorsalem attingentibus; linea rostro-dorsali capite concaviuscula, nucha convexa; fronte inter oculos concaviuscula et vertice squamosis; cirris nasalibus gracilibus; rostro valde acuto cum maxilla superiore oculo paulo longiore; osse suborbitali alepidoto sub oculo oculi diametro duplo humiliore edentulo; maxillis aequalibus, superiore sub oculi margine anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis seriebus internis parvis, serie externa conicis internis majoribus; maxilla inferiore utroque latere medio dentibus 4 ad 6 caninoideis inaequalibus; maxilla superiore caninis vel caninoideis nullis; dentibus vomerinis parvis in vittam \wedge formem, palatinis parvis utroque latere in vittam gracilem rectam dispositis; praeoperculo obtuso rotundato dimidio superiore tantum denticulis conspicuis serrato; operculo spinis 2 valde planis obtusis, membrana producta trapezoidea; squamis cycloideis, lateribus 40 p. m. in serie longitudinali; linea laterali parum curvata singulis squamis tubulo simplice sursum spectante notata; pinna dorsali spinis mediocribus 5^a et 6^a spinis ceteris longioribus corpore duplo humilioribus, spina penultima spina ultima paulo brevior, membrana interspinali valde incisa inter singulas spinas lobulo spinam superante penicilligero; dorsali radiosa radio 1° parum producto spina ultima multo longiore, radiis ceteris sensim decrescentibus posterioribus ceteris brevioribus; pectoralibus superne obtusis, ra-

diis indivisis 5 superioribus ceteris longioribus analem attingentibus; ventralibus post basin pectoralium insertis acutis et caudali extensa subtruncata angulis acuta 5 circiter in longitudine corporis; anali spina 2^a crassa spina dorsi longissima multo longiore, parte radiosa obtusa postice angulata; colore corpore pinnisque roseo; capite fasciis 3, corpore fasciis 9 vel 10 transversis fuscis irregularibus corpus totum fere cingentibus leviter oblique postrorsum descendentibus; dorso sub dimidio dorsalis radiosae posteriore macula rotunda profunde fusca basin pinnae intrante; pinnis roseis, dorsali spinosa analique fusco maculatis.

B. 6, D. 10/12 vel 10/13. P. 1/8/5, V, 1/5, A. 3/6 vel 3/7. C 1/13/1 et lat. brev.

Habit, Goram insul. in mari.

Longitudo speciminis unici 51."

Het naaste verwant aan *Cirrhichthys oxycephalus* Blkr, onderscheidt onderwerpelijke soort zich daarvan door nog aanmerkelijk spitseren snuit, lageren en betrekkelijk langeren kop, kortere en tevens slankere rugdoornen, minder ver achter de borstvinbasis ingeplante buikvinnen, vrij regelmatig dwars geband zijn des lichaams, de aanwezigheid van één verdeelden borstvinstraal meer en van één onverdeelden borstvinstraal minder, enz.

Van *Cirrhichthys oxycephalus* Blkr, vroeger onder den naam van *Cirrhites oxycephalus* (Nat. Tijdschr. Ned. Ind. Dl. VIII p. 406) naar een enkel voorwerp beschreven, bezit ik thans een achttal voorwerpen, welke mij hebben doen zien, dat ook bij deze soort, even als bij de onderwerpelijke en bij *Cirrhichthys graphidopterus*, het tusschenrugdoornsvlies penseelvormig boven de doornspitsen verlengd is.

HOLOCENTROIDEI.

Holocentrum binotatum QG. Zoöl. Voy. Astrol. III p. 679 Atl. Poiss. tab. 14 fig. 4.

Holoc. corpore oblongo-compresso, altitudine $3\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 2 fere in ejus altitudine; capite acutiusculo convexo 4 fere in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; linea rostro-dorsali convexa; oculis diametro $2\frac{2}{3}$ fere in longitudine capitis; orbita ubique glabra; spina infraorbitali nulla; osse nasali apice rostri obtuse desinente; osse suborbitali vix emarginato inferne dentibus conspicuis subaequalibus postrorsum spectantibus serrato; maxilla superiore maxilla inferiore non vel vix brevior sub medio oculo circiter desinente, parum protractili; dentibus maxillis, vomerinis et palatinis parvis, maxillis serie externa ceteris paulo majoribus; praeoperculo margine posteriore dentibus 20 p. m., margine inferiore dentibus 8 p. m. bene conspicuis, angulo spina bisulcata aperturam branchialem superante oculo multo brevior; operculo spinis 2 ceteris majoribus subaequalibus; suboperculo superne et inferne et interoperculo sub spina praeoperculari dentibus conspicuis serratis; vertice utroque latere cristis 5 ad 7 divergentibus; osse suprascapulari et scapulari denticulatis; linea dorsali valde convexa; linea ventrali rectiuscula; squamis lateribus 43 p. m. in serie longitudinali, squamis singulis margine libero denticulis pluribus conspicuis; pinna dorsali partem spinosam inter et radiosam usque ad basin fere incisa, spinosa obtusa spinis mediocribus 2^a, 3^a et 4^a spinis ceteris longioribus corpore duplo fere humilioribus, membrana interspinosa mediocriter excisa; dorsali radiosa antice acutiuscula rotundata margine superiore convexa dorsali spinosa altiora altitudine $1\frac{2}{3}$ circiter in altitudine corporis; pinnis pectoralibus acutiuscule rotundatis $5\frac{1}{2}$ ad $5\frac{1}{3}$, ventralibus acutis convexis 5 fere, caudali valde emarginata lobis acutiuscule rotundatis $5\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; anali obtusa convexa, spina 3^a radio 1° non vel vix brevior crassa spina dorsi longissima longiore $1\frac{2}{3}$ circiter in altitudine corporis; colore corpore superne pulchre aureo-rubro, inferne dilutior; vittis dorso lateribusque utroque latere longitudinalibus

dilute roseis 10 vel 11; pinnis roseis; dorsali spinam 1^m inter et 3^m macula magna nigra.

B. 8, D. 11—1/13 vel 11—1/14, P. 2/13, V. 1/7, A. 4/10 vel 4/11, C. 5—1/17/1—5.

Synon. *Holocentre double tache* QG. Zoöl. Voy. Astrol. III p. 679, Atl. Poiss. tab. 14 fig. 4.

Habit. Goram insul. in mari.

Longitudo speciminis unici 53."

Aanm. Ik geloof in het hier beschreven voorwerp teruggevonden te hebben de soort, onder boven gegeven naam beschreven en afgebeeld door Quoy en Gaimard, naar een voorwerp, hetwelk bijkans de dubbele lengte had van het mijne. Men kende haar tot nog toe slechts van Nieuw-Guinea en Guam. Zij is na verwant aan *Holocentrum melanopterus* Blkr, doch onderscheidt zich nog door meerdere bijzonderheden daarvan, door de kleur der doornachtige rugvin, het niet afgeronde van de snuitspits, grootere buikvinnen, enz.

TEUTHIDES.

Acanthurus goramensis Blkr.

Acanth. corpore subrhomboideo, diametro dorso-ventrali (spinam dorsi 1^m inter et spinam ventralem) 1½ circiter in ejus longitudine absque, 1¾ fere in ejus longitudine cum pinna caudali; latitudine corporis 4 ad 5 in diametro dorso-ventrali; capite 3 et paulo in longitudine totius corporis, altiore quam longo; oculis diametro 2½ circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali valde concava; linea interoculari convexa; sulco praeoculari trigono valde conspicuo; rostro acuto oculo diametro altiore; dentibus cuneiformibus utraque maxilla p. m. 12, maxilla superiore dimidio apicali utrinque serratis multilobis, maxilla inferiore apice serratis 4- ad 6-lobis; praeoperculo valde obtusangulo angulo rotundato; operculo carina unica media subverticali; osse scapulari non striato; squamis minimis, capite corporeque antice puncti-

formibus, corpore postice ceteris majoribus sed parum conspicuis protuberantia conica vel setiformi oculo armato tantum conspicua munitis; linea laterali conspicua simplice antice valde curvata cauda supra spinam caudalem decurrente; spina caudali oculo multo brevior; pinnis dorsali et anali trigonis acutis diametro dorso-ventrali multo minus duplo humilioribus, dorsali autem anali altiore spina postica spinis ceteris longiore diametro dorso-ventrali duplo circiter brevior; pinnis pectoralibus acutis $3\frac{1}{4}$, ventralibus acutis $6\frac{2}{3}$, caudali extensa convexiuscula angulis acuta 5 circiter in longitudine corporis; colore corpore fuscescente-violaceo, capite regioneque thoracica fuscescente-aurantiaco, pinnis verticalibus profunde violaceo-fusco; vittis corpore transversis gracilibus aequidistantibus coeruleis 16 p. m. quarum anticis 10 vel 11 fascia suprascapulo-laterali oblique descendente grisea cruciatis; capite et trigono thoraco-ventrali punctis confertis dilute coeruleis; iride flavo et fusco tincta; pinnis pectoralibus aurantiacis, ventralibus fuscis.

B. 5. D 5/24 vel 5/25. P. 2/13. V. 1/5. A. 3/20 vel 3/21. C. 1/14/1 et lat. brev.

Hab. Goram ins. in mari.

Longitudo speciminis unici 36."'

Aanm. *Acanthurus goramensis* is na verwant aan *Acanthurus scopas* CV. (*Acanthurus rhombus* v. Kittl.) en onderscheidt zich daarvan voornamelijk slechts door kleurteekening, hooger meer ruitvormig ligchaam en hogere spitsere rugvin en aarsvin. Het is mogelijk dat de hoogte-evenredigheden van ligchaam en vinnen bij deze soort met toenemenden leeftijd wijzigingen ondergaan, behoorende mijn voorwerp blijkbaar tot den nog jeugdigen leeftijdstoestand, maar zij onderscheidt zich dan toch nog door de ongeveer ten getale van 16 aanwezige dunne smalle op gelijke afstanden van elkander geplaatste vertikale blaauwe bandjes, welke van achter het operkel tot aan den staartdoorn zich van ruglijn

tot aan de buiklijn toe uitstrekken. Bij *Acanthurus scopas* CV. zijn ook in den jeugdigeren leeftijdstoestand vinnen in ligchaam betrekkelijk hooger (*Acanthurus altivelis* CV.) doch de zeer fijne streepvormige bandjes hebben daar dezelfde overlangsche rigting als bij de oudere voorwerpen.

GOBIOIDEI.

Gobius notacanthus Blkr.

Gob. corpore elongato compresso, altitudine $5\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine $1\frac{1}{2}$ fere in ejus altitudine; capite obtuso convexo $4\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis; latitudine capitis 2 fere, altitudine $1\frac{1}{4}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro 3 circiter in longitudine capitis, valde approximatis, totis vel totis fere in dimidio capitis anteriore sitis; rostro valde obtuso convexo; maxilla superiore maxilla inferiore vix brevior sub oculi parte anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis, maxilla superiore serie externa seriebus internis longioribus conicis leviter curvatis postrorsum decrescentibus, maxilla inferiore dimidio anteriore serie externa seriebus ceteris longioribus dente serie externa postico canino postrorsum et extrorsum curvato; rictu obliquo; sulco oculo-scapulari conspicuo; capite ubique alepidoto; squamis occiput inter et pinnam dorsalem 1^m 6 vel 7, lateribus 28 p. m. in serie longitudinali; appendice anali conica acuta; pinnis dorsalibus approximatis; dorsali spinosa valde acuta corpore altiore spina 1^a valida tota ossea pungente, spinis ceteris gracilibus flexibilibus dimidio apicali filiformibus 4^a et 5^a ceteris longioribus; dorsali radiosa corpore humiliore antice spina valida pungente radio sequente brevior armata, postice angulata; pectoralibus acute rotundatis $5\frac{1}{3}$ circiter, ventrali acuta 4 circiter, caudali obtusa rotundata $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis; anali corpore humiliore postice quam antice multo altiore acutangula; colore corpore roseo-viridi, inferne margaritaceo-roseo; squamis corpore singulis ocellis minimis vel punctis margaritaceis violaceo annulatis 1 ad 3; maculis lateribus fuscescentibus majoribus 3 ad 5 in seriem longitudinalem

dispositis; capite genis operculisque ocellis et vittulis brevibus dilute coeruleis violaceo annulatis vel limbatis; pinna dorsali spinosa roseo-aurantiaca vitta longitudinali obliqua diffusa violacea apicem spinarum longissimarum versus adscendente; pinnis ceteris aurantiaco-roseis, dorsali radiosa punctis coerulescentibus et fusco leviter arenata, pectoralibus membrana interradiali punctis minimis, anali vittulis brevibus obliquis margaritaceis; caudali media basi radiisque dimidio pinnae superiore maculis aliquot parvis fusciscente-rubris.

B. 4. D. 6—1/9 vel 6—1/10. P. 18. V. 1/5. A. 1/10 vel 1/11. C. 5/13/5 vel 6/13/6 lat. brev. inclus.

Habit. Goram insul. in mari.

Longitudo speciminis unici 60.™

Aanm. Onder de meer dan 70 soorten van *Gobius* CV. welke ik thans van den Indischen archipel bezit zijn er slechts twee, bij welke de eerste straal van de 2^e rugvin een echte beenige en stekende doorn is, t. w. *Gobius caninoides* Blkr en de onderwerpelijke. Beide soorten bezitten ook verwantschap wat den bouw der overige vinnen en van het tandenstelsel en de grootte der schubben betreft, maar zij verschillen overigens nog zeer aanmerkelijk van elkander, vernits bij *Gobius caninoides*, afgescheiden van verschillen in de kleurteekening van kop en vinnen, kruin, wangen en operkels beschudt zijn, de doornen der eerste rugvin niet zoo draadvormig verlengd, het profiel minder stomp, enz. Opmerkelijk ook is *Gobius notacanthus* wegens den sterk ontwikkelden geheel beenigen en stekenden doorn in de eerste rugvin, welke echter korter is dan de doorn welke den eersten rugvinstraal vervangt.

ELEOTRIOÏDEI.

ELEOTRIODES Blkr.

Pinnae dorsales 2. Dentes maxillis uni-ad pluri-seriati, maxilla inferiore uni-ad biseriati. Palatum edentulum. Praeoperculum radiique branchiostegi anacanthi. Nares non tubulatae. Membrana branchiostega radiis 5.

Aanm. Ik neem den geslachtsnaam Eleotriodes aan voor een aantal soorten, behoorende tot het geslacht Eleotris, zooals het door Cuvier werd opgevat, welke de bovengenoemde kenmerken met elkander gemeen hebben. Daartoe behooren Eleotris strigata CV., Eleotris muralis QG., Eleotris sexguttata CV., en de hieronder beschrevene nieuwe soort van Goram. Deze 4 soorten hebben alle eenreijige bovenskaakstanden en de onderkaakstanden aan de zijden eenreijig en slechts voor in de kaak tweereijig. Nog eenige andere door mij ontdekte soorten zijn tot hetzelfde geslacht te brengen, zooals Eleotris microlepis, Eleotris heteropterus en Eleotris periphthalmus. Bij deze drie soorten zijn de boven- en onderkaakstanden op meerdere reijen geplaatst, zoodat zij tot eene eigene groep in het geslacht te brengen zijn.

Eleotriodes Helesdingenii Blkr.

Eleotriod. corpore elongato compresso, altitudine 7 et paulo in ejus longitudine absque filis caudalibus, latitudine $1\frac{1}{3}$ circiter in ejus altitudine; capite depressiusculo convexo $4\frac{1}{3}$ ad $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis absque filis caudalibus; altitudine capitis $1\frac{2}{3}$ circiter, latitudine $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $4\frac{2}{3}$ ad 5 in longitudine capitis, postice in dimidio capitis anteriore sitis, minus diametro 1 distantibus; rostro convexo oculo

paulo longiore; rictu obliquo; maxilla superiore valde protractili maxilla inferiore non brevior, sub medio oculo circiter desinente; dentibus maxilla superiore uniseriatis conicis curvatis inaequalibus, anterioribus caninoideis, anticis 2 convergentibus; dentibus maxilla inferiore antice biseriatis, postice uniseriatis, anticis conicis curvatis caninoideis quorum posteriore canino vero ceteris majore et magis curvato; sulco oculo-scapulari conspicuo; squamis corpore minimis 130 p. m. in serie longitudinali, squamis caudalibus squamis corpore anterioribus vix majoribus; capite nucaque totis alepidotis; regione posttemporali squamulis minimis in cute sparsis; appendice anali conica; pinnis dorsalibus basi contiguis; dorsali spinosa dorsali radiosa altiore, acute rotundata, spinis gracilibus flexilibus 3 ceteris longiore corpore humiliore, 6^a sat longe a spina 5^a remota; dorsali radiosa minus triplo longiore quam alta, postice acuta radio postico radiis ceteris longiore; pinnis pectoralibus valde latis obtusis 5 et paulo, ventralibus acutis 7 ad 7½ in longitudine corporis absque filis caudalibus; caudali obtusa rotundata radiis radios 3 medios limitantibus in fila productis; anali dorsali radiosa vix brevior et humiliore, antice quam postice multo humiliore, postice acuta; colore corpore superne roseo-viridi, inferne roseo-margaritaceo; vittis corpore 2 longitudinalibus violaceo-fuscis, superiore rostro-oculo-caudali, inferiore maxillo-infraoculo-caudali; pinna dorsali spinosa roseo-hyalina dimidio superiore fascia longitudinali lata nigricante luteo limbata; dorsali radiosa roseo-hyalina margine superiore fusco-violacea et vitta intramarginali lutea; pectoralibus roseo-hyalinis basi vitta longitudinali fusco-violacea, postice axillam versus macula oblonga violacea; ventralibus analique flavescentibus; caudali flavescente-rosea margine superiore et inferiore fusco-violacea, medium versus vittis 2 longitudinalibus fusco-violaceis vittis descriptis cephalo-caudalibus incipientibus et usque supra fila caudalia productis.

B. 5 D. 6—1/11 vel 6—1/12. P. 23 vel 21. V. 1/5. A. 1/11 vel 1/12. C. 8/13/13 lat. brev. incl.

Habit. Goram ins. in mari.

Longitud. speciminis unici 120" absque filis caudalibus, 141" cum filis caudalibus.

Aann. Deze soort is zeer gemakkelijk herkenbaar aan hare twee overlansche violetbruine ligchaamsbanden, welke zich tot aan de toppen der staartvindraden verlengen. Deze staartvindraden zijn mij van geene enkele soort van Eleotrioiden bekend. Ik heb gemeend de soort te moeten noemen naar den heer W. F. C. Van Helsdingen, aan wien de eerste kennis der vischfauna van den Goram-archipel te danken is.

CALLIONYMOIDEI.

Callionymus goramensis Blkr.

Callion. corpore elongato depresso, altitudide 8 circiter, latitudine maxima $5\frac{1}{2}$, capite acuto convexo 4 fere in longitudine corporis absque pinna caudali; latitudine capitis $1\frac{1}{2}$ fere ad $1\frac{2}{3}$, altitudine 2 circiter in ejus longitudine; oculis diametro 3 circiter in longitudine capitis, maxime approximatis; orbitis parum elevatis edentulis; linea rostro-frontali convexiuscula; rostro acuto oculo non vel vix longiore; processu praeoperculari oculo longiore margine externo basin versus spina unica antrorsum spectante, margine posteriore apicem versus dentibus 5 vel 6 curvatis magnis armato; foramine branchiali supero, longe ante basin pinnae pectoralis sito; appendice anali elongata conica; linea laterali conspicua antice valde curvata nucha linea intermedia curvata cum linea laterali lateris oppositi unita regione operculari et suboculari non conspicua; linea laterali accessoria lateribus inferne paulo post initium analis incipiente et basi caudalis inferne desinente; pinna dorsali spinosa spinis gracilibus 1^a sequentibus multo longiore filiforme producta; dorsali radiosa corpore altiore angulata emarginata radiis 2 posticis ceteris multo longioribus; pinnis pectoralibus irregulariter flabelliformibus $3\frac{2}{3}$ ad 4, ventralibus indivisis oblique convexis apice acutis 3 circiter in longitudine corporis absque pinna caudali; anali corpore paulo vel non humiliore membrana interradiali profunde incisa, postice acuta, radiis 2 ultimis radiis ceteris multo longioribus; caudali irregulariter rhomboidea postice acutiuscule vel obtusiuscule rotundata $3\frac{1}{2}$ ad

4 in longitudine totius corporis; corpore superne roseo, inferne albido-roseo, superne lateribusque fusco arenato maculisque irregularibus albido-roseis fusco vel violaceo limbatis variegato; iride rosea aureo limbata; rostro genisque vittulis gracilibus curvatis, lateribus inferne punctis numerosis sparsis coerulescente-margaritaceis; pinnis dorsalibus hyalinis punctis sat numerosis sparsis dilute coeruleis, dorsali spinosa insuper violascente leviter reticulata, dorsali radiosa insuper maculis rotundis sparsis punctis coeruleis majoribus violascentibus; pectoralibus, ventralibus et anali dilute roseo-aurantiacis punctis vel maculis oblongis parvis numerosis dilute coeruleis et maculis parvis parvis violascentibus; anali margine libero albida vittaque intramarginali diffusa fusco-violacea; caudali roseo-aurantiaca membrana punctis oblongis vel vittulis gracillimis brevibus dilute coeruleis, dimidio inferiore maculis fuscis in series 5 vel 6 transversas dispositis.

B. 6. D. 4—10 (omn. simplic.), P. 2/13/1 vel 2/12/1. V. 1/5. A. 8 simpl. C. 2/7/2 vel 3/6/3.

Hab. Goram insul. in mari.

Longitud. 2 speciminum 64''' et 68.'''

Aanm. Onderwerpelijke soort is kenbaar aan haar weinig breed ligchaam, dubbele zijlijn van welke de benedenste even achter het begin der aarsvin ontspringt en aan de basis der staartvin eindigt, bijzonderheden van kleurtekening en vinbouw, de 5 of 6 tanden van den preoperkeldoorn, enz.

PSEUDOCHROMIDES.

PSEUDOPLESIOPS Blkr.

Pinna dorsali unica radiis simplicibus omnibus flexilibus. Squamae cycloideae. Dentes maxillis et vomerini pluriseriati; dentes palatini nuli. Praeoperculum et os suborbitale edentula. Pinnae ventrales jugulares radiis 2 anticis cartilagineis valde productis. Membrana branchi-

ostega radiis 6. Ossa pharyngealia inferiora duplicia contigua. Pseudobranchiae pectiniformes.

Aanm. Het geslacht *Pseudoplesiops* is in meerdere opzigten merkwaardig, daar het een voorbeeld te meer is van de uitzonderingen, welke zich onder de groote nog heden door vele ichtyologen aangenomene orde der *Acanthopteri* voordoen ten opzichte van den vinbouw. Bij onderwerpeijk geslacht is geen enkele vinstraal doornachtig, zelfs niet de voorste buikvinstraal, hoezeer deze nog de minste buigzaamheid bezit.

In een ander opzigt is het opmerkelijk door zijne cykloïde schubben en levert het een nieuw voorbeeld op bij de vele, in vroegere verhandelingen reeds door mij aangetoond, van het weinig natuurlijke eener verdeling der groote afdeelingen van de visschen naar het getand of niet getand zijn der schubben.

Inderdaad, indien men *Pseudoplesiops* in de systemen van Cuvier of van den heer Agassiz wilde rangschikken, zou men het eene plaats moeten aanwijzen geheel buiten zijne natuurlijke verwantschap, terwijl het in zijn' geheel bouw en habitus aantoot, dat het zijne natuurlijke plaats erlangt bij de *Pseudochromiden*.

In het natuurlijk stelsel behoort het gerangschikt te worden tusschen *Plesiops* en *Pseudochromis*. Het heeft geheel den habitus van *Pseudochromis*, in welk geslacht men reeds bij sommige soorten de vindoornen tot eenige weinige ziet verminderd, maar het onderscheidt zich daarvan, niet alleen door volstreckte afwezigheid der vindoornen, maar ook door de afwezigheid van gehemel-tetanden en den afwijkenden bouw der buikvinnen en de gladrandige schubben. Door alle deze kenmerken verschilt het evenzeer van *Plesiops*, maar het heeft den bouw

der buikvinnen van Plesiops, dat is de twee voorste stralen kraakbeenachtig geled, onverdeeld en draadvormig verlengd.

De definitie der Pseudochromiden van de heeren J. Müller en Troschel behoort wegens dit geslacht ten opzichte der gehemeltetanden en plaatsing der buikvinnen eene kleine wijziging te ondergaan. De bouw en plaatsing der buikvinnen van Pseudoplesiops duiden ook op eene verwantschap met sommige geslachten van Blennioïden.

Pseudoplesiops typus Blkr.

Pseudoples. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{3}$ circiter in ejus longitudine absque pinna caudali; latitudine corporis 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto $3\frac{1}{3}$ circiter in longitudine corporis absque pinna caudali, paulo longiore quam alto; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; oculis diametro 3 circiter in longitudine capitis; rostro acuto oculo multo brevior; maxillis aequalibus, superiore sub medio oculo desinente $2\frac{2}{3}$ circiter in longitudine capitis; dentibus maxillis pluriseriatis serie externa seriebus internis majoribus utraque maxilla insuper antice caninis 4 curvatis, maxilla inferiore serie externa utroque ramo mediis inaequalibus ceteris longioribus subcaninoideis; dentibus vomerinis parvis pluriseriatis in vittam \wedge formem dispositis; labiis carnosis; praeoperculo rotundato margine undulato edentulo; operculo anacantho; squamis cycloideis, praecoperculo in serie 4 transversas dispositis lateribus 36 p. m. in serie longitudinali; linea laterali singulis squamis poro parum conspicuo notata, antice adscendente, tunc lineae dorsali approximata, sub radiis dorsalibus posterioribus interrupta?; pinnis dorsali et anali indivisis antice corpore plus duplo postice corpore minus duplo humilioribus, radiis simplicibus et fissis omnibus flexilibus apicem versus filiformibus, radiis membrana totis unitis postrorsum sensim accrescentibus; pinnis pectoralibus rotundatis 4 circiter, ventralibus radiis 2 anterioribus articulatis filiformibus 3 fere in longitudine corporis absque pinna caudali;

(caudali magna parte abrupta); colore corpore pinnisque flavescente-roseo; iride roseo-flava; orbita annulo nigro notata.

B. 6. D. 16/9 vel 16/10. P. 2/14, V 2/3. (omn. simpl.). A. 7/9. C. 1/15/1 vel 17 et lat. brev.

Hab. Goram insul. in mari.

Longitudo speciminis unici absque pinna caudali 46."

Aanm. Mijn voorwerp heeft de staartvin grootendeels verloren en ook den staart zelveu beschadigd, doch bevindt zich overigens in een' goeden toestand van bewaring, zoodat ik voor de juistheid der beschrevene kenmerken kan instaan, tenzij welligt de kleur van ligchaam en vinnen hooger rood is geweest dan de beschrijving aanduidt.

Scripsi Batavia Calendis Novembris 1857.
